

места поиска строительного материала и при переносе его к гнезду. Во время укладки самкой строительного материала, самец пел вблизи гнезда более короткие и тихие песни. В парах, где шла откладка яиц и насиживание кладок, самцы также пели вблизи гнезд. По особенностям поведения и интенсивности звуковой сигнализации самцов можно определить стадии гнездового цикла и локализацию гнезда. В песнях самцов отмечены имитации звуков птиц-соседей по биотопу, а именно сигналы опасности травника (*Tringa totanus*), песня и сигналы опасности деревенской ласточки (*Hirundo rustica*), лугового чекана (*Saxicola rubetra*) и других.

По расчетам, яйцекладка в популяции индийской камышевки началась 22-24 мая. Исходя из продолжительности насиживания, вылупление первых птенцов возможно 12-13 июня, вылет - 23-24 июня.

Повторное обследование участка на оз.Куплеватом проводилось 1.07.99. Все обнаруженные ранее гнезда были пусты, остатки перьевых чехликов в них подтверждают успешный вылет птенцов. Зарегистрировано два поющих самца, что может свидетельствовать о бицикличности размножения птиц данной популяции.

Обнаруженные нами поселения индийской камышевки в Харьковской области представляют особый фаунистический интерес, так как здесь теперь проходит самая северная граница гнездового ареала вида в пределах Украины. Ранее индийская камышевка была зарегистрирована в Полтавской области, где 4.08.92 в пойме р.Ворскла отловлен молодой самец (Гавришь, Слюсарь, Сыпко, 1993).

Необходимо продолжить поиски поселений индийской камышевки в поймах рек Брифта, Берека, Орель и их притоков, где высока вероятность гнездования вида.

Литература

- Гавришь Г.Г., Слюсарь Н.В., Сыпко А.В. Новые гнездящиеся птицы Полтавской области // Вестн. зоологии. - 1993. - №1. - С.88.
 Дядичева Е.А. Состояние популяции и условия гнездования индийской камышевки в Северном Приазовье // Беркут. - 1996. - Т.5. - Вып.2. - С.163-166.

УДК 598.412.1 (477.7)

ІАГА ЗВИЧАЙНА В РАЙОНІ РЛП “КІНБУРНЬСЬКА КОСА”

Петрович З.О.

Регіональний ландшафтний парк “Кінбурнська коса”

Common Eider in the “Kinburns’ka Kosa” Regional Landscape Park area. Petrovich Z.O. The “Kinburns’ka Kosa” Regional Landscape Park. *A brief overview of the Common Eider (Somateria mollissima) ecology throughout the year in the area is given. Topics concerned include feeding and breeding behaviour, population estimates, female productivity, threats to the species.*

Чорноморська популяція гаги звичайної (*Somateria mollissima* L.) зимує в районі Покровської коси о.Круглий завдяки наявності мідійної банки в північній частині Тендрівської затоки. Мідійна банка знаходиться на відстані біля 10 км. від Покровської коси, на глибині 10-12 метрів. Орієнтовна чисельність популяції гаги – 7000 особин. Масово з'являється в районі гніздування з початку лютого і щоденно здійснює кормові вильоти на банку. В 20-х числах спостерігається активна статева поведінка. 26 лютого 1999р. нараховано 3440 (1651 самок) статевозрілих особин. Самців – 52%. Статевозрілі особини тримаються окремо, концентруються вздовж узбережжя Кінбурнської коси. Виліт на живлення на мідійну банку продовжується до початку масового насиджування. Самки перед насиджуванням набирають вагу. В цей час гага типовий малакофаг. З місяця живлення гаги вночі вплав повертаються в район Покровської коси – о.Круглий. Обпливають острів на світанку, активно токують на протязі декількох годин і розпливаються по Ягорлицькій затоці. Пік активності токування на ранішній зорі, продовжується, з поступовим спадом та відльотом на мідійну банку, до 11 годин. До середини березня основна частина статевозрілої популяції спарована. Спостерігались такі токуючі клуби: (14 самців 1 самка), (5 самців 1 самка), (8 самців 1 самка), (7 самців 1 самка), (3 самця 1 самка). В перших числах березня починає виходити на острови. В останній декаді березня самки роблять гніздові ямки.

Масова яйцекладка відбувається 5-10 квітня. В частині популяції вона триває весь квітень. В першій половині травня проходить масове виведення пташенят, яке продовжується весь травень. Виводки з перших днів об'єднуються в клуби. На Покровській косі в 1999р. загніздилося 38 пар гаг, в гніздах знаходилось в середньому по 3 яйця. Успішність гніздування низька в зв'язку з пресом із сторони виводка лисиць. На внутрішніх мілководних озерах Покровської коси, закритих від вітрів, виводки гаги живляться і виживають в перші дні. 6.05.1999р. виявлено перший виводок 1 самка 3 juv. 9.05 – три клуби (8 самок 2 самця 30 juv) (14 самок 1 самець 60 juv), (12 самок 1 самець 50 juv). 16.05 – 22 клуби, які сформувались від 2 до 30 самок, всього 321 самка і 1046 juv. На одну самку припадає 3.3 пташенят. Зустрічались виводки 1 самка 1 juv, 2 самки 10 juv. В клубах серед самок значна кількість, до 50%, нянь, які допомагають охороняти пташенят від жовтоногого мартина (*Larus cachinnans*), але при наближенні людини відлітають з клубу в першу чергу.

Репродуктивний потенціал в 1999р. можна визначити як $1651 \text{ самка} \times 0.5 \times 3.3 = 2724 \text{ juv.}$

Лімітуючі фактори: турбування під час кладки яєць і насиджування; прес хижаків (лисиця, спотовидний собака); папад на клуби жовтоногого мартина; різке похолодання, що приводить до переохолодження пташенят; загибель молодняка і дорослих особин в рибачьких сітках; заморні явища на банках молюсків.